

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 917 din data de 11.12.2019

Dosar nr 375/2019 conexasat cu dosar nr. 384/2019 conexasat cu dosar nr. 388/2019 conexasat cu dosar nr. 389/2019 conexasat cu dosar nr. 390/2019 conexasat cu dosar nr. 391/2019 conexasat cu dosar nr. 409/2019 conexasat cu dosar nr. 419/2019 conexasat cu dosar nr. 427/2019 conexasat cu dosar nr. 430/2019 conexasat cu dosar nr. 448/2019 conexasat cu dosar nr. 457/2019 conexasat cu dosar nr. 547/2019

Petiție nr. 3257/12.06.2019 conexasată cu petiție nr. 3338/13.06.2019 conexasată cu petiție nr. 3355/14.06.2019 conexasată cu petiție nr. 3356/14.06.2019 conexasată cu petiție 3357/14.06.2019 conexasată cu petiție 3358/14.06.2019 conexasată cu petiție 3421/18.06.2019 conexasată cu petiție 3434/18.06.2019 conexasată cu petiție 3446/18.06.2019 conexasată cu petiție 3456/19.06.2019 conexasată cu petiție 3510/20.06.2019 conexasată cu petiție 3550/24.06.2019 conexasată cu petiție 4221/22.07.2019

Petenți: .....

Reclamate: Asociația Pride România, Fundația Tranzit (Tranzit House)

Obiect: petenții reclamă faptul că în cadrul unui spectacol de teatru au avut loc scene ce au caracter defăimător la adresa religiei ortodoxe

I. Numele, domiciliul și sediul părților

I. 1. Numele și domiciliul petenților

1. .
2. .
- 3.
4. .
5. .
6. .
7. .
8. .
9. .
10. .
11. .
12. .
13. .

I. 2. Numele și domiciliul reclamatelor

14. Asociația Pride România,
15. Fundația Tranzit (Tranzit House),

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

16. Petenții reclamă faptul că în cadrul unui spectacol de teatru au avut loc scene ce au caracter defăimător la adresa religiei ortodoxe.

III. Procedura de citare

17. În temeiul art. 20, alin. 4 din **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată (în continuare **O.G. nr. 137/2000**), s-a îndeplinit procedura de citare.

18. Părțile au fost citate pentru data de 03.09.2019 la sediul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (în continuare CNCD).

19. La audierea din 03.09.2019 s-au prezentat două petente (...) și prima parte reclamată (Asociația Pride România).

20. La audieri s-a comunicat punctul de vedere al primei părți reclamate către cele două petente prezente, iar ulterior, prin adresă, s-a comunicat celorlalți petenți punctul de vedere al primei părți reclamate, fiind solicitate concluzii scrise. O petentă (..) și un petent (..) au depus concluzii scrise.

21. Primei părți reclamate i se comunică punctul de vedere depus anterior de petenta ..

22. Prima parte reclamată invocă *excepția de neкомпетенță materială a CNCD* (legea cultelor) și *excepția lipsei calității procesuale active*.

IV. Susținerile părților

Susținerile petenților

23. Prin petițiile înregistrată la CNCD cu nr. 3257/12.06.2019 conexată cu petiție nr. 3338/13.06.2019 conexată cu petiție nr. 3355/14.06.2019 conexată cu petiție nr. 3356/14.06.2019 conexată cu petiție nr. 3357/14.06.2019 conexată cu petiție nr. 3358/14.06.2019 conexată cu petiție nr. 3421/18.06.2019 conexată cu petiție nr. 3434/18.06.2019 conexată cu petiție nr. 3446/18.06.2019 conexată cu petiție nr. 3456/19.06.2019 conexată cu petiție nr. 3510/20.06.2019 conexată cu petiție nr. 3550/24.06.2019 conexată cu petiție nr. 4221/22.07.2019, petenții arată faptul că în data de 10 iunie 2019, ora 20.00, a avut loc piesa de teatru "Eu sunt. Și?" în cadrul săptămânii dedicate propagandei LGBT, sub numele de Cluj Pride, la Cluj Napoca. În cadrul acestei manifestări actorii au apărut îmbrăcați parțial în haine monahale, ținând pe genunchi un tablou în care era reprezentat Isus și pe care au tăiat ceapă.

24. Petenții prezintă descrierea oficială a evenimentului:

<"Eu sunt!"Și? abordează problema identității sexuale prin prisma ambelor tabere (pro/contra) într-o cheie ironică aproape autoironică. Spectacolul este un colaj de idei, rezultatul unei introspecții individuale și colective.

Având ca punct de pornire situația lagărelor de concentrare pentru gay din Cecenia, spectacolul expune perspectiva locală/națională asupra acestui subiect polemic. Conținând elemente de performance, tinde spre o exprimare exacerbată a ideilor noastre cu privire la condiția comunității LGBT. Spectacolul este un test de onestitate și curaj atât pentru echipă, cât și pentru public.

Distribuția: .....

Dramaturgie și concept: ..

Regia: ..

ATENȚIE! Spectacolul folosește efecte speciale: stroboscop, mașină de fum, sunete puternice și nu este recomandat copiilor, femeilor însărcinate, persoanelor cu epilepsie și celor cu pace-maker.

Recomandat 16+

Intrarea libera

Un spectacol în cadrul Cluj Pride 2019 oferit de PRIDE România. Partener: Tranzit House.>

25. Petenții depun fotografiile cu imagini din spectacol.

26. Petenții precizează că Legea cultelor nr. 489/2006 la art. 13, alin. 2 prevede că: "În România sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de defăimare și învrăjpire religioasă, precum și ofensă publică adusă simbolurilor religioase."

27. Petenții solicită luarea de măsuri necesare pentru ca această blasfemie să nu mai fie pusă în scenă de acum înainte, să nu mai fie profanate icoane creștine și veșminte monahale, fiindcă acest lucru este ilegal, stârnește animozități și creează un precedent în sensul discriminării cetățenilor creștin-ortodocși din țara noastră.

28. Petenții apreciază că folosirea bațjocoritoare a unor simboluri religioase creștine reprezintă de fapt un act anticreștin de maximă gravitate, care nu poate fi scuzat sub pretextul unei manifestări așa-zis artistice.

29. În concluziile scrise transmise se mențin aspectele semnalate prin petiții.

Susținerile primei părți reclamate

30. Prima parte reclamată în punctul de vedere formulat invocă excepția de necompetență materială a C.N.C.D. arătând că instituția Consiliului nu dispune de competența materială de a judeca eventuale litigii privind încălcarea legii nr. 489 din 28 decembrie 2006.

31. Totodată, prima parte reclamată invocă excepția lipsei calității procesuale active, arătând că este neclară calitatea de victimă a petenților, dacă au participat sau nu la evenimentul pe care îl contestă și în ce fel drepturile lor individuale au fost afectate de spectacol.

32. Se arată că în cauză nu sunt întrunite elementele constitutive ale faptei de discriminare, deoarece nu există un tratament diferențiat aplicat unor persoane aflate în situații comparabile.

33. În cadrul spectacolului nu au existat acțiuni de deosebire, excludere, restricție și nici nu a existat un tratament preferențial pentru un cult religios sau altul, pentru a se putea prezuma că există o discriminare având ca mobil religia. În plus, faptele de a purta parțial haine monahale și de a tăia ceapă pe un tablou ce-l reprezintă pe Isus nu restrâng sau

înlătură recunoașterea, folosirea sau exercitarea unui drept nici pentru cei care au participat la spectacol, nici pentru persoanele fizice aparținând vreunui cult religios recunoscut de către statul român. Partea reclamată recunoaște și respectă dreptul la libertatea religioasă conferit tuturor cetățenilor.

34. În același timp, Curtea Europeană a Drepturilor Omului conferă organizațiilor neguvernamentale aceiași protecție cu privire la **dreptul la libera exprimare**, garantat de art. 10 al Convenției, cu cea a jurnaliștilor.

35. Este de reținut că spectacolul de teatru a fost realizat în contextul unor dezbateri care au avut loc în societatea românească în ultimii ani ca urmare a inițiativei de modificare a art 48 din Constituție prin referendum, inițiativă care a fost însoțită dese ori de invocarea unor argumente așa-zis religioase de persoane care de fapt urmăreau restrângerea drepturilor persoanelor LGBT. Prin mesajul său critic spectacolul urmărește în fapt promovarea valorilor proclamate și garantate de Convenție și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea. Dat fiind textul plângerilor adresate CNCD e de suspectat că petenții nu au vizionat spectacolul și și-au bazat petițiile exclusiv pe imagini și interpretări din media.

36. Spectacolul facilitat de partea reclamată reprezintă un act artistic menit să atragă atenția asupra unui subiect sensibil pentru societatea românească, respectiv invocarea unor interpretări personale ale unor perceptive religioase pentru a justifica restrângerea drepturilor persoanelor aparținând minorității sexuale. Acest spectacol nu conține elemente care să instige la ură, violență sau intoleranță împotriva unui cult religios, ci și-a propus să abordeze o temă mai puțin vizibilă în spațiul artistic autohton. Prin urmare, orice ingerință adusă dreptului la liberă exprimare cu privire la piesa "Eu sunt. Și?" nu poate fi justificată de o nevoie socială imperioasă și necesară într-o societate democratică.

V. Motivele de fapt și de drept

37. Colegiul director constată că primul reclamat a organizat prezentarea unei piese de teatru în cadrul căreia la un moment dat un grup de persoane îmbrăcate sumar, parțial în haine monahale, curăță ceapă pe o bucată de lemn cu imaginea lui Isus Hristos. Al doilea reclamat a oferit spațiu pentru prezentarea piesei de teatru.

38. Colegiul director respinge excepția de necompetență materială motivată pe considerentul că faptele sesizate ar reprezenta un litigiu privind încălcarea **Legii nr. 489/2006**. CNCD analizează fapte de natură contravențională conform prevederilor **O.G. nr. 137/2000**, însă **Legea nr. 489/2006** nu prevede astfel de sancțiuni.

39. Se respinge și excepția lipsei calității procesuale active a petenților. Chiar dacă ei nu au văzut respectiva piesă de teatru, au văzut imagini din piesă, puse pe pagini de socializare de către prima reclamată. Conform art. 20 alin. 1 din **O.G. nr. 137/2000** „*persoana care se consideră discriminată poate sesiza Consiliul*”, petenții arătând că ei, în calitatea lor de persoane creștine, se simt discriminați.

40. **O.G. nr. 137/2000**, la art. 2 alin. 1 prevede: „*Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a*

libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.

41. Astfel se poate considera discriminare

- o diferențiere
- bazată pe un criteriu
- care atinge un drept.

42. Analiza diferențierii se realizează prin compararea a două situații (art. 1 alin. 3 al **O.G. nr. 137/2000**: „*exercitarea drepturilor enunțate în cuprinsul prezentului articol privește persoanele aflate în situații comparabile*”).

43. Prin nediferențiere judecătorii Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) înțeleg în primul rând tratamentul egal al persoanelor care se află în situație similară sau analoagă: „*art. 14 protejează persoanele plasate în situație similară*” (**Marckx împotriva Belgiei**, 13 iunie 1979, §32) sau „*analoagă*” (**Van der Mussel împotriva Belgiei**, 23 noiembrie 1983, §46) ori „*relevant similară*” (**Fredin împotriva Suediei**, 18 februarie 1991, §60), ulterior fiind utilizată sintagma „*analoagă ori relevant similară*” (**Sheffield și Horsham împotriva Regatului Unit**, 30 iulie 1998, §75).

44. Colegiul director constată că imaginea descrisă la pct. 37 este de natură să creeze, din punctul de vedere al dreptului la demnitate, o diferențiere între persoanele credincioase de religie creștină și alte persoane.

45. Fapta de discriminare este determinată de existența unui criteriu, iar între acest criteriu și faptele imputate reclamatului trebuie să existe un raport de cauzalitate.

46. Religia și convingerile reprezintă criteriul de diferențiere.

47. Dreptul atins este cel la demnitate. În acest sens art. 15 din **O.G. nr. 137/2000** prevede: „*Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.*”

48. Momentul prezentat la pct. 37 este un comportament manifestat în public, care vizează crearea unei atmosfere degradante, ostile îndreptate împotriva creștinilor.

49. Astfel, fapta analizată reprezintă discriminare, întrucât a creat o deosebire pe criteriul religiei și convingerii care a avut efect restrângerea exercitării, în condiții de egalitate, a dreptului la demnitate.

50. În analiza limitei dintre dreptul la demnitate și libertatea de exprimare, Colegiul director se raportează la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) în domeniu, în complexitatea sa.

51. **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale** (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare: „*Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială*

sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.” Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: „comportă îndatoriri și responsabilități”.

52. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) analizează, în ordine, următoarele aspecte:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin
  - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
  - calitatea normei juridice, și anume
    - accesibilitatea;
    - precizitatea;
    - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

53. În mod evident, orice sancționare a limbajului discriminator, chiar și doar printr-un avertisment de natură contravențională, reprezintă o limitare a libertății de exprimare.

54. Privind legalitatea restrângerii, situația din România este cât se poate de clară. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** promovează respectarea dreptului la demnitate; există și o protejare a dreptului la demnitate prin art. 15 al **Ordonanței de guvern nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare**, republicată, accesibilă (prin publicarea în **Monitorul Oficial al României**), cu sancțiuni evidente.

55. Legitimitatea sancționării este dată prin nevoia de a proteja drepturile altora.

56. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu:

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74;

ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/i; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei [Marea Cameră]**, nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI [Marea Cameră]**, nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 51; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);

- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângerii trebuie stabilite în mod convingător (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI [Marea Cameră]**, nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI [Marea Cameră]**, nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/ii; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei [Marea Cameră]**, nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI [Marea Cameră]**, nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39/i; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27);
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, offensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care offensează convingerile personale, în special cele morale sau

- religioase (**OTTO-PREMINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37);
- d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsată prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (**OTTO-PREMINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58);
- e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (**SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 63; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 60; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 42)
- f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (**GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40);
- g) art. 17 al **Convenției** previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (**GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **OHENSBERGER împotriva AUSTRIEI**, nr. 21318/93, 2 septembrie 1994);
- h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este compatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (**WITZSCH împotriva GERMANIEI**, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);
- i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al **Convenției** (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 41);
- j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (**NORWOOD împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004, **IVANOV împotriva RUSIEI**, nr. 35222/04, 20 februarie 2007);
- k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind

existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 39; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 53; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și nr. 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/iii; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/ii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 53; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 53; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 71; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 29-30; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 38);

- l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/iii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 40; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 50; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39); orice formalitate, condiție,

- restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporționată cu scopul legitim urmărit (**OTTO-PREMIER-INGESTRUTE ÎMPOTRIVA AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);
- m) **Convenția** nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (**CASTELLS ÎMPOTRIVA SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **WINGROVE ÎMPOTRIVA REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 58; **INCAL ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 54; **GERGER ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK ȘI ÖZDEMİR ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 60; **SÜREK ÎMPOTRIVA TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 61; **SÜREK ÎMPOTRIVA TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 57; **OKÇUOĞLU ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 46; **ERDOĞDU ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 62; **ŞENER ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 40; **İBRAHİM AKSOY ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 52; **E.K. ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 70; **KARKIN ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 28);
- n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanții unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (**CASTELLS ÎMPOTRIVA SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **INCAL ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46);
- o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (**INCAL ÎMPOTRIVA TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 53)
- p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor

- politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41-42; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **DE HAES și GIJSELS împotriva BELGIEI**, nr. 19983/92, 24 februarie 1997, § 37; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 59; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 55; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 44; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 41);
- q) presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (**JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);
- s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (**CUMPĂNĂ și MAZĂRE împotriva ROMÂNIEI**, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, § 115);
- t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (**AHMED și alții împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, § 56).

57. În luarea deciziei s-a ținut cont și de art. 30 al **Consituției României** care asigură libertatea de exprimare, prevede și limitele acestei libertăți:

„(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.”

58. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: *„Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziarști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art.1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”*

59. Aplicând principiile CEDO, se constată următoarele:

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități, astfel în mod obligatoriu trebuie evitate afirmațiile care în mod gratuit ofensează alții fără a contribui la o dezbateră publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (pct. 56., lit. c) — momentul analizat din piesa de teatru, în modul în care a fost prezentat în poză, ofensează gratuit, astfel nu sunt de natură să contribuie la o dezbateră publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane;

- în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora (pct. 56., lit. d) — momentul analizat se îndreaptă împotriva sentimentului religios al unora;

- îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni (pct. 56., lit. e) — există o evidentă tensiune între unele grupuri religioase și organizațiile care promovează drepturile persoanelor LGBTI, în consecință este nevoie de o mai mare atenție din ambele părți, pentru a evita mesajele care vizează grupul celălalt și care pot fi recepționate negativ;

- se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă (pct. 56., lit. k) — tensiunea relatată anterior arată nevoia publică urgentă ca statul, prin autoritățile sale, să intervină și să tempereze tensiunile.

60. Prin urmare, mesajul promovat prin momentul din piesa de teatru, care reprezintă obiectul petiției, nu este protejat de art. 10 al **Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale**.

61. Art. 26 alin. 1 din **O.G. nr. 137/2000** prevede: „*Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (2), (4), (5) și (7), art. 6-9, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, 13, 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.*”

62. Colegiul director aplică amenda contravențională de 2.000 lei față de Asociația Pride România, având în vedere următoarele:

a) discriminarea a vizat un grup de persoane;

b) reclamatul nu a mai fost sancționat anterior, astfel amenda minimă prevăzută de lege este suficientă.

63. Colegiul director constată că pentru fapta sesizată responsabilitatea aparține primei reclamante. A doua reclamantă doar a închiriat sala pentru eveniment, astfel aceste fapte nu reprezintă discriminare.

Opinie separată exprimată de Haller István privind sancționarea faptei de discriminare:

Colegiul director are o practică extrem de neunitară privind aplicarea amenzilor contravenționale. Astfel au fost situații în care afirmații rasiste au fost sancționate doar cu amenzi (ex. mai multe petiții adresate de către Forumul Democrat al Germanilor din România privin afirmații conform cărora germanii de azi în România ar fi naziști). În cazul acestor afirmații a existat în mod evident scopul de a discrimina. CEDO arată în mod consecvent că discriminarea rasială (implicit cea etnică) este cea mai gravă formă de discriminare, atât de gravă, încât uneori implică chiar încălcarea dreptului la tratament uman. În mod similar, CEDO arată că afirmațiile rasiste pot afecta inclusiv viața privată și viața de familie prin disconfortul creat grupurilor vulnerabile.

În cauza analizată s-a atins dreptul la demnitate a unui grup care, în România, nu este vulnerabil. Spre exemplu în Parlamentul României deciziile politice sunt luate în conformitate cu dogmele religioase creștine, iar politicienii nici nu ascund această realitate.

Totodată, în mod evident nu a existat scopul de a discrimina. Cum a arătat reprezentantul primei reclamate la audieri, nu se cunoștea piesa de teatru, și el a rămas uimit la anumite scene, precizând că după vizionare cu siguranță această piesă nu se va mai prezenta.

Nu în ultimul rând trebuie precizat și faptul că petenții prezenți la audiere au arătat clar că doresc aplicarea unui avertisment, și nicidecum a unei amenzi.

În aceste condiții consider că ar fi fost suficient să se aplice sancțiunea de avertisment în condițiile art. 5 alin. 2 lit. a, coroborată cu art. 6 și art. 7 din **O.G. nr. 2 din 2001**.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Respinge excepția de necompetență materială invocată de prima reclamată conform art. 28-32 din Procedura internă de soluționarea petițiilor și sesizărilor (cu unanimitatea membrilor prezenți la ședință);
2. Respinge și excepția lipsei calității procesuale active a petenților, conform art. 20 alin. 1 din **O.G. nr. 137/2000** (cu unanimitatea membrilor prezenți la ședință);
3. Fapta analizată reprezintă discriminare conform art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 din **O.G. nr. 137/2000** (cu unanimitatea membrilor prezenți la ședință);
4. Aplică amenda contravențională de 2.000 lei față de Asociația Pride România conform art. 26 alin. 1 din **O.G. nr. 137/2000** (cu 5 voturi pentru, 1 împotriva ale membrilor prezenți la ședință);
5. Faptele reclamatei Fundația Tranzit nu reprezintă discriminare conform art. 2 alin. 1 din **O.G. nr. 137/2000** (cu 5 voturi pentru, 1 abținere ale membrilor prezenți la ședință);

VI. Modalitatea de plată a amenzii: Amenda se va achita la Administrația Județeană a Finanțelor Publice Cluj, dovada plății se va trimite către CNCD în termen de 15 zile de la rămânerea definitivă a hotărârii. În caz contrar CNCD va lua măsurile legale necesare.

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.**

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

DINCĂ ILIE – Membru

GHEORGHIU LUMINIȚA – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

SANDU TATIANA VERONICA – Membru

Data redactării: 22.01.2020

Motivată: A.S. (pct. 1-36),
Haller István (pct. 37-60),
P.C.S. (pct. 61-63)
Tehnoredactată: A.S.

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

